

ÚVODNÍK

KLIMATICKÁ KRIZE JAKO SKUTEČNOST, SE KTEROU JE TŘEBA V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, VÝKONU VEŘEJNÉ SPRÁVY A PRÁVNÍM ŘÁDU POČÍTAT

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

klimatická krize na podzim 2025 ani v Česku neskončila, klimatická krize trvá. Ať si říkají všehoschopní dvojnásobní ministři či vládní (pseudo)zmocněnci co chtějí. Je zřejmé, že nová česká vláda se na základě svého programového prohlášení chce, alespoň, pokud jde o politiku v oblasti ochrany životního prostředí a změny klimatu, výrazně odklonit od dosavadní víceméně konzistentní politiky (založené na respektu k výsledkům vědeckého výzkumu a k ústavní povinnosti plnění mezinárodních závazků) prakticky všech předcházejících českých vlád v období samostatné České republiky. Tato environmentálně negramotná vláda se bojí názoru odborníků a veřejnosti, o čemž svědčí, že klíčové návrhy zákonů (viz např. Sněmovní tisk č. 67 – novela stavebního zákona a zákonů z oblasti práva životního prostředí) předkládá formou pozměňovacích návrhů rovnou do Sněmovny. Ústavní soud již před 20 lety řekl, že *„životní prostředí je základní hodnota (veřejný statek), jejíž ochrana má být v demokratickém právním státě realizována za aktivní participace všech složek občanské společnosti; je to právě veřejný diskurs v rámci otevřeně a informovaně společnosti, který má přispívat k ochraně přírodního bohatství ve smyslu čl. 7 Ústavy“* (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 486/04.).

Zatímco odbornou i laickou veřejnost v uplynulých měsících zaujala často emotivně laděná jednání o (ne)vzniku národního parku na území Středních Čech, na severu Čech existuje národní park již 25 let. A hned za hranicemi v Německu partnerský národní park Saské Švýcarsko (Sächsische Schweiz) dokonce ještě o 10 let více. Oba národní parky vznikly na půdorysu chráněných krajinných oblastí: CHKO Labské pískovce, resp. Landschaftschutzgebiet Sächsische Schweiz (ta německá oslaví v roce 2026 dokonce 70 let založení) a CHKO Labské pískovce by měla v roce 2027 oslavit 55 let existence (pokud se jí vzhledem k nové české vládě vůbec dožije). Z hlediska statistiky, samotné národní parky, které byly založeny později v jádrových územích obou původních chráněných krajinných oblastí, tvoří jen asi čtvrtinu celé geografické oblasti Labských pískovců (Elbsandsteinregion).

Během existence Národního parku České Švýcarsko celý region čelil řadě problémů, ať již se jednalo o zásahy původu vis maior nebo ze strany člověka. Připomeňme opakované větrné kalamity a povodně, kůrovcovou kalamitu v letech 2018–2020 či menší požáry (např. v roce 2006 shořelo na Havraních svazích u Jetřichovic 18 ek-

tarů lesa). Spolupráci obou národních parků podél česko-německé státní hranice pak v roce 2022 pak prověřil velký lesní požár v oblasti Hřenska (požár zachvátil cca 1 000 ha, tj. více než 10% území národního parku). V reakci na něj pak byla v příštích letech přijata rozsáhlá preventivní opatření, aby bylo sníženo riziko opakování této extrémní události.

Již po několika málo letech lze pozorovat na území národního parku, jak příroda přebírá vládu, na převážné většině plochy shořelých lesů lze zaznamenat téměř vsudypřítomný přirozený vývoj obnovy lesa (za tímto účelem doporučuji si udělat výlet do Českého Švýcarska a nebo aspoň mrkněte na obálku tohoto čísla časopisu). Původní smrková monokultura převládající na území národního parku se tak postupně přirozenými přírodními procesy mění na smíšený les. Když jsme byli s doktorandy naší katedry práva životního prostředí PFUK v roce 2018 na mezinárodním studentském semináři v Národním parku České Švýcarsko, pamatují si, že nám tam pracovníci Správy národního parku k tehdy blížícímu se 20. výročí založení národního parku vysvětlovali, že když byl národní park na začátku milénia založen, dali si odborníci za cíl během cca. 100 let přeměnit nepůvodní smrkové monokultury na smíšené lesy. Dramatické události následujících let ukázaly, že „člověk míní, ale příroda mění“, i když někdy trochu za to může i ten člověk... Sucho, kůrovec, požáry, povodně, povětrnostní smršť, to vše na území krajiny Labských pískovců ukazuje čím dál zřetelněji, jak zásadní dopad má na lesy i celou přírodu globální změna klimatu. Kromě šéfů jisté vládní strany, které nový premiér přenechal Ministerstvo životního prostředí, a jejich obdivovatelů, si tento fakt většina lidí v Česku snad již uvědomuje a bere jej vážně. Klimatická krize je skutečnost, se kterou je třeba v ochraně životního prostředí, výkonu veřejné správy a právním řádu počítat.

A o čem si můžete přečíst v tomto čísle našeho časopisu?

Začátkem října se konala v Praze na Právnické fakultě Univerzity Karlovy multioborová konference, založená na vědecké spolupráci kateder práva životního prostředí, finančního práva a obchodního práva, zaměřená na otázky udržitelnosti, coby právního fenoménu. Konala se v rámci grantového projektu NPO-UK-MSMT-2114/2024-4 „Podpora zelených dovedností a udržitelnosti na vysokých školách“ v rámci komponenty 7.4 Národního plánu obnovy pro oblast vysokých škol pro roky 2023–2025. Klíčovým tématem byla „Udržitelnost jako právní fenomén“. I když hlavní náplní tohoto projektu bylo postavení a výuka pilotního kurzu pro program celoživotního vzdělávání odborníků z praxe, dohodli se spoluřešitelské katedry také na dalších odborných výstupech, a sice například na vědeckých člancích publikovaných v časopise AUC Iuridica a na uspořádání zmíněné konference s mezinárodní účastí. Z této konference nám řada účastníků světila své příspěvky i v písemné podobě, a proto si je dovoluujeme nyní zveřejnit.

Kromě těchto příspěvků však obsahuje nové číslo našeho časopisu i jiná témata, ať již z oblasti mezinárodního, evropského či srovnávacího práva v oblasti ochrany

životního prostředí, ochrany zvířat či změn klimatu. Vedle toho nabízíme naše tradiční pravidelné rubriky.

Přeji inspirativní čtení a buďte zdraví!

Vojtěch Stejskal
šéfredaktor

EDITORIAL

Dear readers,

you are opening the third issue of our magazine in 2025.

In October 2025, a coalition of political parties opposed to environmental protection and climate action, won the elections to the Chamber of Deputies. These parties have one thing in common: they reject environmental protection as an obstacle to economic development and do not recognize scientific findings on climate change and the ongoing climate crisis. This is also reflected in its program statement, which practically rejects everything of substance that previous governments achieved in environmental protection between 1990 and 2025. Let us hope that this “risky experiment” will not last longer than the four years of the current Chamber of Deputies’ term.

This year, two national parks along the Czech-German border are celebrating their half-century anniversary. In 2000, the Bohemian Switzerland National Park was established in northern Bohemia, and in 1990, the Saxon Switzerland National Park was established on the German side of the border. Both national parks, which were established in the core areas of the original protected landscape areas, make up a quarter of the entire geographical region of the Elbe Sandstone Mountains.

During the existence of the Bohemian Switzerland National Park, the entire region has faced a number of ecological problems. These include repeated windstorms, floods, bark beetle infestation in 2018-2020, and smaller fires (e.g., in 2006, 18 hectares of forest burned down on the Havraní slopes near Jetřichovice). The cooperation between the two national parks along the Czechia-German border was then tested in 2022 by a large forest fire in the Hřensko area (the fire engulfed approximately 1,000 hectares, i.e. more than 10% of the

national park's territory). In response to this, extensive preventive measures were adopted in the following years to reduce the risk of a repeat of this extreme event.

Drought, bark beetles, fires, floods, tornadoes – all of these phenomena in the Elbe Sandstone Mountains region show ever more clearly the fundamental impact that global climate change has on forests and nature as a whole. Apart from the current Czech government and its admirers, most people in Czechia are probably already aware of this fact and take it seriously. The climate crisis is a reality that must be taken into account in environmental protection, public administration, and the legal system.

And what can you read about in this issue of our magazine?

At the beginning of October 2025, an international multidisciplinary conference was held at the Faculty of Law of Charles University in Prague, based on scientific cooperation between the departments of environmental law, financial law, and commercial law, focusing on the topic of sustainable development as a legal phenomenon. It was held as part of the grant project NPO-UK-MSMT-2114/2024-4 “Support for green skills and sustainability at universities” within the National Recovery Plan for Higher Education for 2023–2025. A number of participants provided us with written copies of their contributions to the conference, which we are now publishing.

In addition to these contributions, however, the new issue of our magazine also covers other topics, whether in the field of international, European, or comparative law in the areas of environmental protection, animal welfare, or climate change. We also offer our traditional regular rubrics.

Vojtěch Stejskal
Editor-in-chief